

K 78/M 45

120000868970

XXIV МЕЖДУНАРОДЕН ФЕСТИВАЛ
„МАРТЕНСКИ МУЗИКАЛНИ ДНИ“
РУСЕ — 1984

Посветен на 40-годишнината от победата на
Деветосептемврийската социалистическа революция в България

29 март — четвъртък

Зала — Дом на културата

Начало — 19,30 ч.

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

120000868970

78
KJ145

СЕРГЕЙ ПРОКОФИЕВ — „И В А Н Г Р О З Н И“ — оратория за хор, четец, солисти и голям симфоничен оркестър

Текст — С. АЙЗЕНЩАЙН
Стихове — В. ЛУГОВСКИ
Музикална редакция — А. СТАСЕВИЧ

Изпълняват:
СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР НА РУСЕНСКАТА ДЪРЖАВНА ФИЛХАРМОНИЯ

Диригент — з. а. АЛИПИ НАЙДЕНОВ

ПРЕДСТАВИТЕЛЕН СМЕСЕН ХОР „ДУНАВСКИ ЗВУЦИ“ при образцово народно читалище „Ангел Кънчев“ — Русе

Главен художествен ръководител — з. а. МИХАИЛ МИЛКОВ
Диригент — АРТО ЧИФЧИЯН

Четец — БОРИС ГРИГОРИЕВИЧ МОРГУНОВ — СССР

Солисти — **ВЕСЕЛИНА ЗОРОВА** — мецосопран —
солистка на Плевенската народна опера
ДИМИТЪР СТАНЧЕВ — бас —
солист на Софийската народна опера

СЪДЪРЖАНИЕ

- № 1 — Увертюра — Moderato
№ 2 — Марш на младия Иван — Moderato
№ 3 — Океан — море — Andante
№ 4 — Царем буду! — Moderato
№ 5 — Дивен бог! — Allegro
№ 6 — Многая лета! — Allegro moderato
№ 6а — Океан — море — Andante
№ 6 б — Многая лета! — Allegro moderato
№ 7 — Юродивый — Allegro tempestoso
№ 8 — Лебедь — Allegro fastoso
№ 8а — Величальная — Andante
№ 8б — Лебедь — Allegro fastoso
№ 9 — На костях врагов — Andante mosso
№ 10 — Татары — Allegro moderato
№ 11 — Пушкари — Moderato energico
№ 12 — На Казань! — Moderato pesante
- № 13 — Иван умоляет бояр — Adagio
№ 13а — Степь татарская — Andante sostenuto
№ 14 — Ефросинья и Анастасия — Sostenuto
№ 15 — Песня про бобра (Колыбельная Ефросиньи) — Andante assai
№ 16 — Иван у гроба Анастасии — Largo non troppo
№ 17 — Хор опричников — Andante
№ 17а — Клятва опричников — Moderato energico
№ 18 — Песня Федора Басманова с опричниками — Allegro moderato
№ 19 — Пляска опричников — Allegro ben ritmato
№ 20 — Финал — Moderato

„Иван Грозни“ на Сергей Прокофиев е един от върховете в творчеството на великия руски съветски композитор. По своите музикални образи, по достъпността си и изразителността на музикалния език „Иван Грозни“ е близък до такива ярко национални и дълбоко народностни произведения на Прокофиев, като „Александър Невски“, „Наздравница“, „Семьон Котко“, „Война и мир“ и други.

Сергей Прокофиев се отличава с ярка конкретност на образното мислене и стремеж да воплоти в музиката зримата жизнена реалност. Затова са и така закономерни връзките на неговото творчество с литературата и театъра, и неговият интерес към киното.

Работата на Прокофиев в киното започва през 1933 година, когато той създава музиката към филма „Поручик Киж“. През следващото десетилетие той написва музика към още пет филма. „Иван Грозни“ завършва неговията, но качествено необикновено значителна, поредица от кинопроизведения на Прокофиев.

Към своята работа в киното Сергей Прокофиев се отнася с цялата си сериозност и творческа принципност. Да пише музика за киното „между другото“ той изобщо не си позволява.

„Аз продължавам да смятам киното за най-съвременното изкуство, но именно заради неговата новост у нас още не са се научили да оценяват съставните му части и считат музиката за нещо странично, незаслужавашо особено внимание“ — пише Прокофиев на Айзенщайн през 1939 година. И именно на него, на Прокофиев, се удава да докаже голямата роля на музиката в киното така ярко и неповторимо, както никой друг композитор в света.

Това става в творческо сътрудничество с гениалния режисьор Сергей Айзенщайн във филмите „Александър Невски“ (1938 г.) и „Иван Грозни“ (1943-45 г.). Прокофиев и Айзенщайн са свързани от дълбокото и точно усещане за историята, стремежа към големите синтетични художествени идеи и съвършенството на тяхното изразяване и, накрая — от изключителното взаимно разбиране, проявяващо се в най-малките подробности на професионалната техника.

Срещайки се с Айзенщайн като „отдавнашен поклонник на неговия талант“, Прокофиев скоро се убеждава, че той „... е не само блестящ кинорежисьор, но и превъзходно разбира музиката. Това се изрази, най-напред в много конкретните и живописни музикални задачи, които той поставяше пред мен, на второ място — в това разбиране, с което приемаше написаната от мен музика.“

Пълни с дълбок смисъл са думите на композитора, казани по-късно: „Със смъртта на Сергей Михайлович Айзенщайн смятам своята кинематографична дейност завършена завинаги.“

Работата над „Александър Невски“ и „Иван Грозни“ разкрива необикновена „кинематографичност“ на музиката на Прокофиев. Айзенщайн пише за това: „... Музиката на Прокофиев е удивително пластична, никъде не се превръща в илюстрация, но — блестяйки навсякъде от тържествуваща образност, тя поразително разкрива вътрешния ход на явленията, тяхната динамическа структура, в която се възлещават емоциите и смисълът на събитието.“

Работата над „Иван Грозни“ е през 1943-44 година, но още през 1941 година Айзенщайн посещава Прокофиев в своите замисли, свързани с бъдещия филм, предоставяйки на композитора време и възможност да се съсредоточи върху образите на филма и неговите сюжетни линии, изискващи музикална интерпретация. Работейки с Айзенщайн, Прокофиев най-строго се подчинява на режисьорските изисквания, измерващи се точно в тактове и секунди. Това, обаче, ни най-малко не ограничава творческата свобода.

Музиката във филма „Иван Грозни“ — това е органична част на грандиозна и изключително сложна художествена концепция. Тя изразява дълбок размисъл за историческата съдба на Русия, с Шекспировска трагедийна сила рисувайки борбата на цар Иван с външните врагове и вътрешната реакция. Музиката във филма представлява редица ярки и лаконични характеристики, понякога сведени до няколко такта, понякога доста разгър-

нати, но винаги пределно изразителни и осезаеми образи, имащи огромна идейна значимост и смислова наситеност. Затова не е чудно, че киномузиката на Прокофиев излиза далеч зад пределите на чисто илюстративната музика.

Композиторът нееднократно я ползва като материал за създаване на самостоятелни концертни произведения (5-частна сюита из филма „Поручик Киж“, кантата „Александър Невски“), донесли на Прокофиев световна слава и влезли в златния фонд на музикалната класика.

Работейки в последните години на живота си с огромно напрежение, изцяло погълнат от нови замисли, Прокофиев така и не успява да създаде концертна редакция на „Иван Грозни“. Тясната структурна връзка на тази музика с драматургичния строеж на филма прави нейната концертна преработка много по-трудна в сравнение с „Александър Невски“, музиката на която от самото начало е построена от големи завършени епизоди с напълно самостоятелно развитие.

Това прави едва 8 години след смъртта на композитора диригентът А. Л. Стасевич, който взема участие в озвучаването на филма. Без да досъщия, без да изменя нищо в ръкописа на композитора, Стасевич творчески подхожда към музикалния материал на филма и на негова основа създава оратория, състояща се от 20 номера. По пътя на повторението на отделни фрагменти или техни части, а също и чрез различното им съчетаване, Стасевич достига самостоятелност и завършеност на разделите, изграждащи това широко звуково платно. При това, изхождайки от изискванията на музикалната цялост, той не винаги се придържа строго към сюжетната последователност на номерата. В резултат редица фрагменти придобиват тричастна форма („Многога лета“, „Лебедь“, „Пушкарки“ и др.), а някои се превръщат в крупни разгърнати раздели („Увертюра“, „На Казань!“). Изменена е оркестрацията на произведението в партитурата са подсилени отделни фактурни линии.

В ораторията е включена не само музика от филма — в нея намират място и тези номера, които по една или друга причина не са включени в кинокадрите (например „Марш младого Ивана“, песента „Океан — море“), затова и изобщо не са били известни на слушателите.

Като допълнителен формообразуващ фактор Стасевич използва въвеждането на четец в ораторията. Това в един случай е „гласът на автора“, в други случаи — кратки монолози на действащите лица. Партията на четеца отчасти заменя зрително-говоримата страна на филма, тя обяснява и допълва много неща и — най-важното — още повече обединява в едно цяло отделните части на грандиозната епопея.

Всичките 20 части на ораторията могат да бъдат групирани в 5 големи раздела: I — Пролог. Детство Ивана (I — IV част); II — Венчание на царство. Свадба (V — XI част); III — Осада и штурм Казани (XII част); IV — Боярският заговор (XIV, XV част); V — Причинна (XVI — XX част).

Драматургически двигател на цялата музика на ораторията е лейтмотивът на Иван Грозни, който се появява още в първите тактове на увертюрата, преминава през най-важните раздели на произведението и го завършва. В мощните звуци на лейтмотива, с неговата руска по съдържание, богатирска и в същото време страшна мелодия, пред нас се представя героят на Прокофиев — властен, величествен, уверен в своята правота и сила, страшен цар. С образа на главния герой е свързана една от най-изразителните страници на ораторията — сцената „Иван умоляет бояр“. Сразен от тежък недъг, Иван дълбоко страда, преди очите му се разкрива боярската измяна. Оставяйки безучастни към молбите му, боярите отказват да целунат кръста на законния наследник на престола — младия Дмитрий.

Проникната от тягостно, скръбно чувство, пълна с огромно вътрешно напрежение, музиката с изключителна сила възпъпява страданията на Иван и е една от трагическите кулминации на произведението.

Проникновено лирическа тема Прокофиев повдига на върната другарка на Иван Грозни — неговата жена Анастасия, отровена от боярите (Ефросинья и Анастасия). Образът на болната Анастасия е възпъптен в светла, но дълбоко печална мелодия, изпълнявана от цигулки със сурдини. Като рамка на този епизод звучат резки, зловещи акорди („акорди на отравянето“). Тяхното неотменно и жестоко движение се възприема като неумолимо приближаване на смъртта, прокрадваща се към болната царица.

Ярка характеристика в музиката на „Иван Грозни“ получават опричниците. Те са представени от една страна като буйна и необузdana стихия, а от друга — като сурова и мъжествена сила.

Такава е, на първо място, Песента на Фьодор Басманов с опричниците. Хорът подхваща последните думи на солиста с възходящо глосандо, свирване с уста, с възгласите: „Пали! Пали!“, и това дори придобива характер на разгулно буйство. Почти в същия дух е и буйният танц на опричниците. Това е царство на стремителен и остър ритъм с характерни прекъсвания, имитиращи притропване.

Образът на чуждоземните врагове на Русия — татарите, е разкрит в две теми: първата ги рисува като зла, жестока сила (посланиците на хана се явяват пред Иван Грозни и му съобщават за обявената от Казан война), а втората показва тяхната слабост и обреченост (пленените татари).

Образният диапазон на „Иван Грозни“ е необикновено широк: от египетски величави теми — до проникновено лирически; от образи дълбоко психологически до остро характеристични; от героико-драматически сцени — до народни сочно колоритни. Оттук и удивителното жанрово разнообразие на музиката: песни (войнишки, младежки, сватбени, приспивни и други), танци, страстен драматичен монолог, живописни батал-страстен драматичен монолог, живописни батални картини, църковно-обредни хорове и т.н.

Тук има и солово, и хорово вокални номера, и инструментални фрагменти. Тук широко е представено както изразителното, така и изобразителното начало.

В някои номера Прокофиев по мелодически, хармонически средства и по общия дух на музиката плътно се доближава до народните песни — такива са обаятелните сватбени хорове „Лебедь“ и „Величальная“. Само отделни, едва доловими черти в широките, напевни, пластични мелодии на тези песни и ярките фактурно-хармонични штрихи в техния съпровод, ту хроматично оцветявайки мелодията, ту придавайки ѝ народно-песенен характер, разкриват неповторимо привлекателния индивидуален почерк на композитора. В други номера този почерк се проявява и в ладово-интонационната страна на музиката — такъв е хорът „Пушкари“, близък по стил до трудовите народни песни (например „Эй, ухнем!“), песента „Океан-море“, в която са възпъпнени мечтите на Иван Грозни за освобождаването на балтийските земи на Русия, за излизане на морето, или „Песня про бобра“ — зловеща приспивна песен с алегоричен смисъл.

Въобще за „Иван Грозни“ е характерно достигането от композитора удивително органично единство на руския народно-национален стил и оригиналните, своеобразни качества на творческата индивидуалност на композитора. Това произведение на Прокофиев е показателно и от гледна точка на много интересно претворяване в съвременната руска музика на традициите на „Могъщата петорка“.

„Иван Грозни“ е дълбоко народна, истинска руска епопея, в която темата и образите на една от най-драматичните страници в руската история имат мощно, въздействащо, високо художествено възпъпнение.

БОРИС ГРИГОРИЕВИЧ МЕРГУНОВ

ЧЕТЕЦ:

В тот век, когда в Европе
Карл Пятый и Филип Второй,
Екатерина Медичи и герцог Альба,
Генрих Восьмой и Мария Кровавая,
костры инквизиции и Варфоломеевская ночь —
на престол великих князей московских
взошел тот кто первый стал
царем и самодержцем вся Русь —
Царь Иван Васильевич Грозный.

ЧЕТЕЦ:

Сам Великий князь послов принимать будет . . .
Ответ даст, кому Москва платить будет.
Либо Ганзе, либо ливонцам.
Великий князь Московский Иван Васильевич . . .
Не достать пока Великому князю Московскому
под ногами желанной опоры:
А над князем . . . а над князем Московским —
ангел гневный-апокалиптический-твердой ногой
Вселенную попирает . . .

ИВАН:

— Ливонцам платить будем?
Нет, князь Шуйский,
никому платить не будем!
Приморские города деды наши строили:
Потому земли те —
исконные наши вотчины —
Москве принадлежать должны.
Сам властвовать стану . . . без бояр!
Царем буду!

ЧЕТЕЦ:

По древнему нашему чину
венчается царским венцом
Великий князь и государь
Иван Васильевич . . .
и нарекается боговенчаным
царем Московским
и вся Великая Русь самодержцем!

ИВАН:

Ныне впервые князь Московский
венец царя вся Русь
на себя возлагает . . .
И тем навеки многовластно
злосозидному боярскому
на Русь предел клалет.
Но дабы русскую землю
в единой длани держать,
сила нужна!
А посему учреждаем отныне
войско служилое, стрелцкое,
постоянное . . .
Кто же в войсках тех
государевых сам не сражается,
тому в великих походах царских
деньгами участвовать . . .
. . . Тако же и святым монастырям
великими своими доходами отныне
в войском деле участвовать.
Ибо казна и земли монастырские
накаплиются, а Русской земле
с того пользы нет . . .
Нужна сильная власть,
дабы выигнуть тем
кто единству державы Российской
противится.
. . . Ибо только при едином,
сильном, слитном государстве внутри —
твердым можно быть и вовне . . .

ИВАН:

Но что же наша отчизна,
как ни тело, по локти
и колени обрубленное?
Верховья рек наших — Волги, Двины, Волхова
под нашей державой, а выход к морю их —
в чужих руках . . .

ИВАН:

Приморские земли отцов и дедов наших —
балтийские —
от земли нашей отторгнуты . . .
А посему в день сей
венчаемся мы на владение и теми землями,
что ныне — до времени —
под другими государями находятся!
Два Рима пади,
а третий —
Москва —
стоит,
а четвертому —
не быть.
И тому Риму третьему —
державе Московской —
единым хозяйном отныне
буду я один!

ЮРОДИВЫЙ:

Околдован царь! Околдован!
Родней будущей царицы околдован!
Глинскими околдован!
Ближнюю родню свою.
Старицких, отстраняет.
Верных бояр своих теснит.
На сокровища монастырские посягает!
Господь бог за это
огонь небесный обрушит!

ЧЕТЕЦ:

Поднимают все чаши пустые,
об пол бросить их собираются.
Замахнулись:
э-э-э-эх! . . .
Треск раздался оглушительный
не от чаши, об пол разбиваемых,
от окон, камнями вдребезги выбиваемых!
За окном — пожарнице:
Замоскворечье горит!
Во дворе народ гудит!
За окном пламя бушует.

ИВАН:
На меня народ подымаете, бояре?!
Единству державы Российской противитесь?!
Не мира — меча восхотели . . .
Меча и познаете!

ИВАН:
„Казань с Москвой дружбу рвет!“ —
говоришь, посол? . . .
Походом на Москву идет?!
Видит бог — не хотели мы брани.
Но прошли времена,
когда орда топтала землю русскую . . .
Само походом на Казань пойдем!
На Казань!

ИВАН:
Конец пришел . . . с миром прощаюсь . . .
крест целуйте наследнику . . . законному . . .
Дмитрию . . . крест целуйте сыну моему . . .
сыну крест целуйте . . . не за себя . . .
не за сына — за русскую землю прошу . . .
Шуйский Иван! Щенятов Петр! . . .
Ростовский Семен! . . . Иван Иванович! . . .
Турунтай-Пронский, пример подай! . . .
Немой-Оболенский! . . . Курлетов! . . . Фуников! . . .
Пошто молчите? Во все времена
за то прокляты будете!

ИВАН:
Прав ли я?
Прав ли я в том, что делаю?
Не божья ли кара?

ЧЕТЕЦ:
Прав ли я в тяжелой борьбе своей?
„И плачу, постыясь душою,
И это ставят в поношение мне . . .“

ИВАН:
Курбский к Сигизмунду бежал . . .
Андрей, друг . . . за что?
Чего тебе не доставало?
Или шапки моей царской захотел?
Бояре вновь супрутив меня
народ подымают.
Пораженем ливонским смущают . . .

ЧЕТЕЦ:
„Поношение сокрушило сердце мое,
и я изнемог, искал сострадания,
но нет его . . .
Утешителей искал,
но не нашел . . .“

ИВАН:
Врешь!
Не сокрушен еще царь Московский!

ИВАН:
Окружу себя людьми новыми,
Сотворю из них вокруг себя,
кольцо железное, шипами острыми против врагов!
Из людей таких, чтоб отреклись
от роду племени, от отца — матери.
Только царя бы знали,
только бы волю царскую творили! . . .
Железным игуменом стану . . .
В Александрову Слободу уйду . . .
Не походом вернусь . . .
На призыв всенародный возвращусь!

ИВАН:
В том призыве всенародном
волю вседержителя прочту,
в руки меч карающий
от господа приму.
Дело великое завершу!

ПРЕДСТАВИТЕЛЕН СМЕСЕН ХОР
„ДУНАВСКИ ЗВУЦИ“ при образцово народно
читалище „Ангел Кънчев“ — Русе

Хор „Дунавски звуци“ е основан през 1936 година; истинско развитие той получава в годините след 9. IX. 1944. Сега в него са обособени четири формации — мъжки, дамски, смесен и ораториален хор, в които участвуват 120 певци.

За своите постижения хорът е удостоен с орден „Кирил и Методий“.

Репертоарът на хора е твърде разнообразен. В него са включени произведения от различни стилове и епохи — от малките акапелни форми до крупните ораториални произведения.

Хор „Дунавски звуци“ е лауреат на всички републикански фестивали на художествената самодейност — носител на златни медали. Той има награди и от редица международни конкурси: Ланголен — 1973 г., Хага — 1975 г., Мидълсброу — 1980 г.

Хорът е гастролирал в СССР, УНР, СРРумъния, Полша, Гърция, Франция.

В репертоара на хора са включени редица ораториални произведения: Девета симфония на Бетховен, „Реквием“ на Верди, „Стабат матер“ на Росини, „Реквием“ на Моцарт, „Гръцка кантата“ на Мимикус, „33 милиона комунисти“ на Любомир Пипков, „Балада за войника“ на Алан Буш.

През 1984 година хорът подготви ораторията „Иван Грозни“ на Прокофиев, която ще бъде изпълнена на „Мартенски музикални дни“ и Софийски музикални седмици.

Всички изброени произведения са изпълнявани със симфоничните оркестри на градовете: Берлин, Лил, Солун, Яш, Русе, София, Пловдив, Варна, Плевен и Шумен.

Хор „Дунавски звуци“ е концертирал под диригентството на известни наши и чуждестранни майстори на палката, като: Емил Главанакон, Добрин Петков, Руслан Райчев, Драгомир Ненов, Михаил Ангелов, Илия Темков, Иван Вулпе, Георги Нотев, проф. С. Попов, Жан-Клод Казадесю (Франция), Рой Бохана (Англия), Жорж Тимис (Гърция), Хайнц Рьогнер (ГДР), Йосиф Конта и Йон Бачу (СРР) и др.

Главен художествен ръководител на хора е з. а. МИХАИЛ МИЛКОВ. М. Милков е роден през 1923 година в Лом. Завършва Българската държавна консерватория през 1952 година. От дълги години ръководи хора на Българското радио. Той е един от водещите диригенти в страната ни.

ИЗ „ЗЛАТНАТА КНИГА“ НА ХОР „ДУНАВСКИ ЗВУЦИ“

„Ние слушахме концерта на Русенския хор „Дунавски звуци“ в София на 8 май 1976 г. Това беше прекрасно изпълнение. достаящо ни истинско наслаждение. Хорът пее вдъхновено. с голямо майсторство, свободно и непринудено, пластично, с прекрасно разработена динамика, с отлично чувство за ансамбъл. . .“

К. САКВА, заслужил деятел на изкуствата на РСФСР
З. ИСМАЙЛОВ — народен артист, лауреат на държавната награда „ГЛИНКА“

„Кой пъ тази вечер? Кой бяха тези богатири? Професионалисти музиканти? Не, това беше дълбокият извор на нашия музикален народ. ПЯ НАРОДЪ! Не мога да си представя, че хората, чиято специалност в живота не е музиката, могат да музичират така съвършено и с толкова вдъхновение. . .“

и. а. проф. Александър РАЙЧЕВ, 1980

„На хор „Дунавски звуци“ с благодарност за великолепно изпълнение на Девета симфония — Бетховен. Като слушател бях силно развълнуван, като диригент — изненада. Бих желал да дирижирам нещо с този чудесен състав!“

и. а. проф. Константин ИЛИЕВ, 1980

„Аз бях поразен от великолепните музикални качества на Вашите хорови състави: мъжки, дамски и смесен; от дисциплината и музикалната експресивност, както и от вдъхновеното Ви изпълнение, което напълно задоволи публиката.“

Едвин РАЙМОНД — музикален директор на фестивала Мидълсброу — Англия, 1980

„ . . . Богатството, талантът и мощта на гласовете го правят без съмнение един от първите европейски, съвременни хорове. . .“

в. „Норд Еклер“ — Лиля, Франция, 1981

„Удивителен ансамбъл от гласове. Умело и великолепно синхронизиран. Колектив, който притежава професионални качества.“

проф. Имант КОКАРС — Ректор на Рижката консерватория, Рига, 1983

„Ако разполагаме с една малка част от тези богати гласове, Латвийската национална опера няма да има проблеми.“

Паулс ДАМБИС — композитор, Рига, 1983

З. А. АЛИПИ НАЙДЕНОВ завършва с отлично хорово дирижиране в Българската държавна консерватория като ученик на проф. Георги Димитров, а две години по-късно (1958 г.) и оркестрово дирижиране при проф. А. Димитров. Веднага след завършване на образованието си той се включва активно в музикалния живот на столицата и страната. От 1959 година е главен художествен ръководител на Представителния студентски симфоничен оркестър към Централния студентски дом на културата в София — сега Академичен симфоничен оркестър на БДК, където от 1972 г. Алипи Найденев е хоноруван преподавател.

През 1965 г. той е изпратен на специализация при световно известния италиански диригент и педагог проф. Франко Ферара в Италия, където се дипломира след тригодишно обучение в Римската академия „Санта Чечилия“. Пребиваването в Италия донася на Алипи Найденев поредица от лауреатски звания и отличия, среща го с редица реномирани италиански оркестри, между които оркестъра на Академията в Рим, Миланските симфонични и др.

От 1971 година Алипи Найденев е диригент, а по-късно и главен художествен ръководител на Русенската държавна филхармония. Вдъхновен майстор на палката, той притежава високи артистични качества, рядък усет към партитурата и нейните естетически особености.

Алипи Найденев гастролира в Италия, Швейцария, Швеция, Румъния, Куба, Чехословакия, ГДР, Югославия, Турция, Унгария.

За изключителните му заслуги към развитието на българското симфонично изкуство Алипи Найденев е удостоен с ордените „Кирил и Методий“ и „Червено знаме на труда“.

Първият концерт на **РУСЕНСКИЯ СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР** е организиран на 4 януари 1948 година под диригентството на Константин Илиев. До 1958 година с оркестъра работят първокласни български диригенти, оставили дълбоки и трайни следи в творческата му биография: Емил Караманов, Константин Илиев, Добрин Петков, Руслан Райчев, Иван Вульпе. Активната работа върху репертоара и професионалното усъвършенствуване, съпроводена с гастролите на големи инструменталисти, спомага за постигане на значителни художествени резултати. На Втория и Третия преглед на симфоничните оркестри (1951 и 1954 година) оркестърът получава висока оценка.

През 1959 година главен художествен ръководител става н. а. проф. Саша Попов. Той полага основите на Русенската филхармония като институт, обединяващ различни изпълнителски формации. Една година по-късно за главен диригент е назначен Илия Темков, който в продължение на 12 години работи последователно с диригентите Александър Владигеров, Камен Големинов и Иван Филев.

По това време Русенският симфоничен оркестър установява контакти със сродните институти и близки професионални връзки с хора и оркестъра на Берлинското радио, на Букурещкото радио и Букурещката филхармония, със Симфоничния оркестър на филхармонията в гр. Катовице — Полша.

С дейността на оркестъра възникват и се утвърждават инициативи, които имат голямо значение за българското музикално изкуство. Една от тях е международният фестивал „Мартенски музикални дни“.

През 1972 година художественото ръководство на оркестъра е поверено на Алипи Найденов — като главен художествен ръководител и главен диригент. По-късно за диригенти са привлечени Румен Байраков, Емил Табаков. Сега втори диригент на оркестъра е Борис Спасов.

В творческата биография на оркестъра са вписани имената на редица известни диригенти: Ролф Клайнерт, Курт Мазур, Хайнц Бонгарц — ГДР; Йосиф Конта, Мирча Бесараб — Румъния, Владимир Кожухар, Евгений Светланов — СССР; Карол Стрия — Полша; Лудовит Райтер — ЧССР; Карло Цеки и Пиетро Ардженто — Италия; Мануел Дучесне — Куба; Свен Гунар Андрен — Швеция и др.

Симфоничният оркестър има осъществени записи за Българското радио и грамофонната фирма „Балкантион“, за Берлинското радио. Успешни са гастролите на оркестъра в ГДР, Полша, Австрия, Швейцария, Италия, Румъния.

За своята творческа дейност **СИМФОНИЧНИЯТ ОРКЕСТЪР НА РУСЕНСКАТА ДЪРЖАВНА ФИЛХАРМОНИЯ** е награден с орден „Червено знаме на труда“.